

„behouden” zonder meer een verboden ding. Maar de Bijbel stelt het tot eisch, het een zoowel als het andere. De kerk (met haar schriftgeleerdheid) is een geloofstuk, niet ondanks, maar juist in haar empirische verschijning; was de kerk, die men „geloof” iets „gansch anders” dan de „empirische” kerk, dan zou het artikel van de kerk (het geloofsartikel n.l.) onttrokken zijn aan de „ergernis” en de „dwaasheid” des kruises; nu echter de Bijbel die twee verbindt, en ook Gods kerkvormende „daad” (in de historie) als vervulling predikt van Gods kerkdenkenden „raad” (in de eeuwigheid) valt ook de kerk juist in dezen samenhang der dingen onder de „ergernis” en de „dwaasheid”. En het is de ziekte van veel jongeren, dat zij haar slechts erkennen willen, mits ergernis en dwaasheid van het „kerk-geloof” worden weggenomen voor hun waarneming.

Laat men toch wat minder inconsequent zijn. Dezelfde jongeren, die om internationaal christendom en wereldorganisatie der kerk roepen, schijnen vaak niet te begrijpen, dat dit in de lijn van Barth consequent volgehouden denkbeelden hetzelfde moet zijn als het bouwen van een toren van Babel: een internationalisering van een „huis dezer wereld”, dat als zoodanig zich aan het leven opdringt; en wat zou het anders zijn in de oogen Gods dan een verchristelijkt satanshuis, een belialstuk? Barth's crisis-redenen voeren tenslotte wel op individualistische, niet op kosmische wegen: crisis-misnodingen, gelijk hij ze predikt, vormen geen heilbaan voor die gemeente, die Ps. 110 als heldenstoet ziet, geboren uit den schoot des dageraads. Ten tweede male: laat men zich niet in tegenstrijdigheden verwarren. Dezelfde jongeren, die vandaag eischen den „nithouw” der belijdenis (nieuwe formuleeringen, fixeeringen) dwepen, niet eens morgen, maar ook nog vandaag, met Barth, die alle fixatie wereldsch moet vinden, hoogmoed; met Barth, die alle grootheden ontledigt van elken eigen inhoud en ze degradeert tot bloote paradigmata voor de door hem aangewezen dialektische verhouding tusschen God en mensch, tijd en eeuwigheid, Jenseits en Diesseits. Dat er een blad is, „Woord en Geest”, waarvan de eene redacteur ach en wee roept over een kerkelijke gemeenschap, die nu heusch nog niet klaar is met nieuwe belijdenisformuleeringen, en de andere redacteur de ideeën van Barth voor een deel toevalt, is toch geen verhindering, om uit eigen oogen te zien? Integendeel: dit tastbare gebrek aan eenheid is een dwangbevel om uit eigen oogen te zien.

Ten derden male: laat men niet zichzelf verloochenen bij den dag, bij het uur, bij het nummer van de krant, bij de conferentie. Vandaag is de „naïeve” christen in de mode en luidt het eenig parool als de kinderen worden. En, niet eens morgen, maar ook al weer vandaag, is de eisch: breng alles in de crisis; alsof dat niet heel erg „bewust” is; alle naïviteit vervloekt; en het kinderlijke wegneemt voor goed? Wanneer is een kind kind? Als het de overgeleverde, en als klaarblijkelijk aanvaarde geboden van vader zonder tegenspreken, zelfs zonder kritisch denken, gehoorzaamt, en letterlijk niets in de crisis brengt, maar de termen van vaders wet, waarnaar Hij wel „oordeelen” zal, in het hart draagt: een hebben en een houden.

In de crisis brengen... ach, het is best bedoeld; maar als deze leus vooropgezet wordt en zelf niet aan de openbaring (de Krisis!) getoetst wordt, dan stelt men ook weer zichzelf op den voorgrond: titanisme en hoogmoed! Ook ons uitleggingsbeginsel, ons verklaringsprincipe, moet aan de Schrift onderworpen zijn.

Willen de jongeren gereformeerd zijn, christen, laat hen dan critiseeren wat te critiseeren is, maar in elk geval den maatstaf bewaren: de wet en het Woord, uitgelegd volgens het in hen zelf meegegeven uitleggingsbeginsel. Filistijnen brengen soms in de crisis; maar de kinderen Israëls leeren de wet handhaven en vervullen daarin de tijden van Vorst Messias. (Zie „Uit de Schrift”). „In de crisis brengen” is vaak een euphemisme voor: vragen naar den bekenden weg; en dat is de zonde van filistijnen, en van kleine kinderen, die wel weten, wat er gezegd is door vader, maar het nog eens weer vragen (fraglich stellen), omdat ze heimelijk toch zoo graag wat anders wilden, dan hun geboden was, en als zoodanig wel bekend ook. Dit kinderspel is bij God verboden. Want „nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart”, zegt Mozes, als hij afscheid nemen gaat en zijn volk met zijn historie overziet. Dus is daar de „klaarblijkelijkheid” de doorzichtigheid, de bereikbaarheid, de horizontale bruikbaarheid der wet in Mozes' rede duidelijk en troostelijk uitgesproken.

En ook: dus moet men die „klaarblijkelijkheid” in de openbaring niet belachen. Mozes reeds heeft zich er op beroepen; hij kon geen afscheid van de wereld nemen, tot hij de „klaarblijkelijkheid”

in de openbaring had geconstateerd. En Paulus heeft van dit mozaïsch beroep op die klaarblijkelijkheid van het geopenbaarde woord een messiaansche adventsgedachte gemaakt; hij heeft heel de christologie er aan opgehangen.

Hoe zou 't ook anders? Wat de klaarblijkelijkheid beteekent voor het schriftgeworden Woord, dat is vervuld in het Vleeschgeworden Woord. Dit nu heeft onder ons niet maar geflikkerd, doch gewoond; het heeft een kathedraal bezet en ons God geëxegeliseerd.

K. S.

Verbetering. In het nr. van verleden week, bl. 380, kol. 1, regel 22 v. b., stond: verwantschap der geesten, tenminste de sferen. Lees: der sferen.

K. S.

⁵ Dmt. 30:11, 12, Rom. 10:6-8, Matth. 26:53, Lucas 21:37, Joh. 1:18.

UIT DE SCHRIFT.

„In de crisis brengen”.

Ziet dan toe, indien zij (de koeien) den weg van haar landpale opgaan naar Beth-Semes, zoo heeft Hij ons dit groot kwaad gedaan. 1 Sam. 6:9.

Wisten de Filistijnen dan niet, dat de God van Israel hun dat groote kwaad had gedaan? Och, hun god, Dagon, was voor hem neergetuimd; en dat is de ergste catastrofe, die een priesterbetalend volk overkomen kan, laat staan, het hier vergaderd priesterecollege zelf. Bij dat evenement vallen blaren en muizen en pest in het niet.

Ja, ze wisten het wel. Die ark was hun tot een gericht, een crisis geworden. De God van die ark was hun tot het gericht, immers, de allesoverweldigende crisis geworden. Hij had Dagon verslagen; en die was tot nu toe de god geweest, waarin al hun crisisgevoelens en crisis-oordeels-overleggingen als het ware opgezogen en belichaamd waren. Zij weten het wel: indien er een god, een steller van crisis nog is, dan is Jahwe het, de God van Israel. Verder gaan dan tot Hem kunnen ze niet; over hem heendenken kunnen ze niet meer, — sinds ze gedwongen zijn, over Dagon heen te denken. Ze verklaren trouwens de crisis van Dagon's val in zijn eigen huis dadelijk als organische voortzetting van de crises, de wereldgerichten, die Israëls God in vroeger eeuw heeft uitgericht.

Ja, ze weten het wel.

Maar we willen zoo heel graag van die wetenschap af.

Die kost hun hun positie als priesters en profeten, als ze eerlijk willen zijn. Die belacht hun religie, hun „vrees”, hun eeredienst.

Ze willen er af.

En wat doen ze nu? Ze stellen hetgeen reeds geweten is, nog eens „in vraag”. Ze zullen nog een teeken vragen, ze zullen het geval nog eens in de crisis brengen. Een teeken moet er zijn: zoogende koeien, die zoo maar, zonder zweep en drijver, de ark brengen naar haar plaats. Dan zullen ze geloven.

Ze brengen op hun manier het geval in de crisis.

Die MANIER, o zeker, is HUN manier. En niet ieder wil hen daarin navolgen. De bedoeling was filistijnsch. Maar er kunnen er ook zijn, die Israëls wezen hebben in het hart, en die ook naar de wet van Israel willen leven, maar die desmettenin doen wat de filistijnen hier durven: vragen naar den bekenden weg, maar dat met een vroom gebaar, een gebed en een term van vreezen en beven: in de crisis brengen.

* *

En nu — de filistijnen brachten in de crisis, de ark en haar historie.

Toen gingen ze heen, vol statie, maar hadden zich veroordeeld. Het hun gegeven teeken was een oordeel voor hen.

Maar toen de ark bij Israel kwam, kwam zij en was zelf weer openbaring van crisis, van oordeel Gods. Zij sloeg dood en verwondde en verbrüde.

Maar Israel zweeg. Want die het zagen en geloofden, herinnerden zich het eens geschreven woord en het eens voor eenmaal gegeven bevel en ze kwamen van het teeken naar het Woord, en van den schrik naar de openbaring terug. Want niet de crisis is een geval, en een geval, ook het panische niet, is nooit een crisis, die van boven iets zegt; maar het Woord, zegt mijn God, het Woord hebben ze, en dat is hun genoeg, amen, spreekt de Heere der heirscharen.

En toen de ark onder Israel teruggekeerd was, waar de WETSROL was, toen kon later psalm 68 geboren worden: het lied bij de opvoering der ark; het lied van messiaansche strekking, het lied van hemelvaart.

In die hemelvaart is de wet der ark vervuld. Toen is gebleken, dat boven en beneden geen tegenstelling zijn, maar dat eeuwige vrede is tusschen hen geworden en al het oordeel is den Zoon gegeven; het goddelijke is, ook in de crisis, menscheel geworden. En dat heeft allemaal de ark gepredikt. Doch die het zien, dat zijn de filistijnen niet, doch slechts het Israel Gods.

Israëlieten en Filistijnen zijn beiden door „een oordeel”, een ark-crisis, opgeschrikt. Maar bij de Filistijnen ontbreekt de wet en het besef, de erkenning van de continuïteit van de openbaringsgeschiedenis. Toen bleven ze heidenen en werden het almeer. Doch Israel verstaat elke ark-crisis uit het Woord, gesproken over de ark. Toen kwam de Messias over Israëls landen. Hij was de crisis niet doch de zegen.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST.

Gorters „Mei”.

In het vorige artikel, waarin we op de figuur van den pas gestorven dichter Herman Gorter de aandacht vestigden en op de geschiedenis, men kan haast wel zeggen de tragiek, van zijn dichterschap, lieten we de beschouwing van zijn voornaamste werk „Mei” ter zijde, om daaraan een afzonderlijk artikel te wijden. Want de „Mei”, het gedicht, dat thans in breeden kring de bewondering vindt die het bij zijn verschijnen oogste van de kunstenaars van '80, is, zooals we zeiden, het blijvende werk van dezen dichter, dat het bewijs van zijn kunstenaarschap over der tijden golving heendragen zal.

Echter is het niet onze bedoeling over „Mei” thans een „studie” te schrijven. Terecht heeft Kloos gezegd: „Mei is geen boek om er geleerde vertoogen over te houden”. We willen alleen maar trachten de hoofdlijnen van het gedicht aan te geven en iets van de literaire schoonheid ervan te doen zien. De ervaring leert, dat velen met zulk een, noem het elementaire, voorlichting gebaat kunnen zijn.

Enkele opmerkingen dienen daarbij vooraf te gaan.

Vooreerst, dat de lezer van Gorters „Mei” niet verwachten moet, dat eenige voorlichting hem al zijn moeilijkheden verklaren zal. Het individuele van Gorters dichterschap, waarover we in het vorige artikel schreven, maakt meer dan een passage onverstaaenbaar, zoowel wat de vorm, als wat 't verband tot 't geheel betreft. De „Mei” is een droom en daarom blijft veel van het gedicht vaag en fantastisch, door de ongewoonheid van rythme en bewoording nog te moeilijker te bereiken. Men moet in zekeren zin tot dit dichtwerk naderen als tot een sprookje, waarvan men doorgaans ook al de geleidingen niet verstaat, dat bekoort als licht-bladergeritsel, maar veelal moeilijk te detailleeren valt.

Ten tweede, dat men niet zoeken moet naar een regelmatig, logischen gang van het geheel, want die is niet te vinden. Er is in „Mei” heel vaak een plotselinge overgang van het een op het ander, zonder nawijsbaar verband, wijl de impressie, de indruk 't voornaamste element is en impressionisme niet een zaak is van het denkend verstand, maar van het zich overgevend gevoel. Veeleer is de „Mei” een klankensymphonie dan een gedachtenweergave, veelmeer een rijkdom van taalbeelding dan ideeënformuleering en men moet vaak alleen luisteren en niet willen ontleiden.

En eindelijk, wie het gedicht lezen wil, doe dat niet alsof het een verhaal is, dat „achter elkaar” genoten kan worden. Slechts bij zeer zorgvuldig (liefst overhuid) lezen, zoo, dat men zich kan bezinnen op wat er staat, gaat de schoonheid spreken van de vele, elkaar schier verdringende beelden en de massale vergelijkingen. Iemand — ik meen Kloos — heeft eens gezegd: „men mag tot deze schatkamer van schoonheid alleen schoorvoetend naderen”, wat beteekent, dat er bij den lezer iets van overgave moet zijn of zeker geen haast.

Het gedicht bestaat uit drie „zangen”, waarvan de middelste de grootste is.

De eerste vertelt hoe op een schoonen avond in een kleine boot een meisje komt aandrijven op het strand, Mei, het kind van zon en maan.... „Dit kind was louter, niets dan lieflijkheid; zoo mooi, zoo zacht was ze, een rozeblad geblazen door den warmen boschwind....” Op een fort van zand, 's daags door kinderen gebouwd, gaat ze zitten en slaapt alspeedig in. Haar slaap wordt even gestoord door het voorbijtrekken van een rij donkere mannen, die, onder het weklagen van de zee Mei's gestorven zuster, April, wegdragen, maar dan rust ze weer voort tot de zon haar wekt.

Na de grootsche schildering van het ontwaken van 't licht, — een van de passages, die „Mei” maken tot ongeëvenaarde „muziek-in-woorden”, komt de beschrijving van Mei's tocht door het land, door de duinen, door de valleien en overal waar ze gaat, strooit ze bloemen.

..... viel bij haar schouders neer

Een vlucht gebloemde. En telkens wierp ze weer,
De lucht blies ze open. Als een goochelaar
Satijnen ballen gooit, die door elkaar
Omhoog gaan, dat het oog kleurbogen ziet —
Zoo vielen ook veel bloemen in den vliet;
Die nam ze mee en hechte ze in den rand
Van landerijen, dat heel Holland brand
Vat van die vlammetjes. De schepezeilen
Worden met weidigeur gevuld, en mijlen
Ver wordt de bonte bloesem opgetast
Door wind op oofteboomen. Maar 't is geen last.

Men lette er op, hoe sterk-sprekend beeld hier gegeven wordt van de alom opbloeiende bloemenpracht in de lente en hoe in uitdrukkingen als: „vat brand”, „wordt opgetast” de opulentie van het lenteschoon verrassend tot uiting komt. Gansch de tocht van Mei is een zegeltocht en de dichter, die haar volgt, ziet heel de wereld overglansd van blijheid en kleur, niet slechts het duin en het bosch, de zee en den hemel, de akker en de weide, maar ook het alledaagsche leven en den mensch.

K. S.

De Mei, verhouding over de land („go neer”), ov die uit sch zelfs in d het ijer, buurten v alles sch wonder.

Dit nu „Mei”, 't l schilderij weelde, e landschap zichzelf dat alles steld, in rhythm, men niet heidsbeeld aldus Kloos abstractie poëzie zelf.

Evenwel die van d ting van d stonds de kelijkheid. in 't gras, zonnekind, voorbereid trekt Mei maal zien Tot Mei e kuil, vol l

den gan- En in d Raakten. Dat van Baretter De maas En scha- Dat zijn

De twee schap, rot die Mei c ze den vor stem en, t stem opn top den za Vroeger een god va wegjoeg v ldoena de der onster ontwaakte over hem zaam ver is geweest

Van

Dede

En nu l hij geheel zaming is van de id dan de re genoot, S door de l geworden:

Niets

Zijn l

Zij is

Die zi

Der v

Haar

Zij ge

Zielst

Er

Ne

Die

Zij

Mi

Mi

Zij is v

„het in zi

kosmos in

vinden, or

der verga

Verrukt

de blijheid

langend st

op hetzelfde

zit „Mei ve

Hier str

gedachten

haar bloer

Nu ze ver

inhoud, is

³ Martin Rade, Glaubenslehre, III, Vom Geist, 1927, 272. noot.

⁴ Emil Plessinghoff, Das Problem des theologischen Denkens. Eine Einführung in die Fragen, Aufgaben und Methoden der gegenwärtigen Theologie, Leipzig, Erlangen, Deichert, 1925, S. 222, vgl. 221, sqq.

⁵ Plessinghoff, 223.